

Youp van 't Hek
Nederland volgens Youp

2016
Amsterdam
Uitgeverij Thomas Rap

Voorwoord

Nederland volgens Youp. Wie is die Youp dan wel die denkt dat zijn mening in zo'n dik boek moet? Die Youp ben ik, een eenvoudige stukjesschrijver, die wekelijks in *NRC Handelsblad* zijn lampje laat flakkeren boven de wereld. En vaak is dat stukje wereld Nederland. Omdat ik daar nou eenmaal woon, televisie kijk, kranten lees, op treinen wacht, voetbalwedstrijden bezoek, in files sta, naar de radio luister, met mijn vrouw leef, met mijn kinderen praat, met mijn vrienden drink en al dat andere doe wat mijn landgenoten ook doen. En daar schrijf ik over. Met plezier.

Het is natuurlijk een zeer subjectieve kijk van een mannetje van nog geen een meter zeventig hoog, die van zijn gekrakeel zijn werk heeft gemaakt. Zowel in de Nederlandse en Vlaamse theaters als in de krant. Meestal vrolijk, vaak boos, soms heel kwaad, maar altijd met de beste bedoelingen: mensen wakker schudden. Grappig vond ik het zelf om bladerend door deze bundel te zien hoe Nederland in twintig jaar veranderd is en om te zien hoe het juist niet veranderd is. Nederland blijft zo ontzettend Nederland.

Het gaat over kakkers, graaiers, politici, sporters, vechters, slachtoffers, boeren, burgers, buitenlui, liefdesverdrietigen, uitbuiters, eendagsvliegen, blijvers en af en toe gaat het over

mezelf. Of gaat het eigenlijk altijd over mezelf? Misschien wel. Maar het heet dan ook: Nederland volgens Youp.

Amsterdam - Winter 2013

Youp van 't Hek

Amah hoela

Als een Gooise kakker op de Keizersgracht gaat wonen, wil hij nog wel eens de typisch Amsterdamse sfeer gaan roemen, maar valt onmiddellijk door de mand bij woorden als ‘haring-mannetje’ of ‘sigarenboertje’.

Een van mijn broers vertelde mij ooit over een feestje op een van de grachten en daar hadden alle ouders hun kinderen op de Eerste Openluchtschool in het betere Zuid. Dat is een neger- en Turkloze kakschool in de Amsterdamse Cliostraat. Natuurlijk hadden de carrièrejagers een probleem met het halen en brengen van hun *kiddo's* en toen een van de moeders opperde een tweedehands busje te kopen en die door een wAO'ertje te laten besturen, was voor mijn broer de maat vol. Hij zocht een plek om stevig te kotsen en zette het zuipen in een echt café voort.

De Amsterdamse grachtengordel, Blaricum, Aerdenhout, Wassenaar en al die andere chique plekjes van ons land ken ik beter dan wie ook en elke keer als ik denk dat ik het bekaktste heb ontmoet, wordt het de week erop toch weer een slag erger. Is mijn generatie kakkers slechter dan die van mijn ouders? Ja!!! Schaamteloos veel slechter zelfs. Zeker nu ze een nieuw speeltje hebben ontdekt. De au pair ofwel de amah.

Wat is een amah? Een amah is een derdewereldmevrouw met veel honger en weinig financiële eisen, die voor een kleine

vijfhonderd gulden per maand de kinderen doet, wast, kookt, strijkt en in datzelfde bedrag zit ook nog drie avonden per week oppassen.

Veelal zijn het Filippijnsen, maar ook de Poolse en Tsjechische dames doen het heel erg goed. De meisjes werken veertig uur per week en dat komt dus neer op iets meer dan drie gulden per uur. Indrukwekkend. Je moet ze nog wel verzekeren en ze prikken elke avond een vorkje mee, dus er komt maandelijks nog een behoorlijk bedrag bij.

Ik ben bang dat er op de Larensche Mixed Hockey Club een broekrok tegen haar vriendin durft te bekennen dat hun amah gewoon mee aan tafel zit en dit onder het motto: wij zijn niet zo erg als de rest.

Een amah heeft natuurlijk veel voordelen. Ze is niet alleen feodaal goedkoop maar meestal ook erg gelovig en dat houdt in dat ze 's nachts niet gaat sloeren en slempen in de plaatselijke discotheek. Daarbij stuurt ze al het geld naar haar vaderland en daar kunnen ze een paar dubbeltjes meer zeker goed gebruiken. Dus nog even vijf uurtjes extra oppassen voor een tientje doet ze graag. En het belangrijkste: ze klaagt niet. Niet alleen omdat haar Engels daar te gebrekkig voor is, maar ze is ook veel te bang dat ze weer naar huis wordt gestuurd.

Op de Hilversumsche Golfclub schijnt al een echtpaar met twee amah's rond te lopen en ik ben bang dat dat binnenkort de trend wordt. Een amaatje extra.

Als de amah binnenkort met handen en voeten vertelt over haar broers die in de sloppen van Manilla wonen, komt ongetwijfeld de vraag of er daar ook niet eentje van deze kant uit wil komen. Voor de tuin en voor de klusjes. Wij willen jouw broer best helpen!!!

Dan doe je het echt goed in de raad van bestuur. Als je tussen de cijfers door kan vertellen over je twee amah's en je *garden-boy*.

Dronken grapje op de herenplee van de Kennemer: wat is het verschil tussen een amah en een golden retriever?

De hond komt niet altijd als je fluit.

Begraven

Gaan zoals je was heette de documentaire die door de IKON werd uitgezonden. Een aantal mensen dat nog maar een geringe tijd te leven had vertelde over de manier waarop zij begraven c.q. gecremeerd wilden worden. Leonie wilde in een rode kist en een zwerfkei met alleen haar naam op het graf, Reint wilde een mooie ouderwetse rouwkoets en als muziek een combinatie van Beethoven en De Kermisklanten. Ik vond het knap omdat ik een beetje weet wat televisie is. Ik zag de geluidsman met de microfoonhengel, de cameraman, de producent, de regisseur, de regie-assistente en nog wat anderen rond het bed van de doodzieke patiënt.

‘Mag deze take nog een keer over? Ik heb niet genoeg licht. Wilt u iets meer ontspannen als u praat?’

Ik vond het programma mooi, maar zag ook een heel groot luxe verdriet.

Hier in het Westen kunnen we tot op de seconde in de grootste politieke vrijheid doen, laten en vooral zeggen hoe we willen leven en ook het allerlaatste ritueel meeregisseren. In Sarajevo heb je er weinig die debatteren over de kleur van de kist, de auto of de koets, begraven of cremen en in Somalië babbelt je ook niet echt lang met de begrafenisondernemer over wel of geen plakje cake bij de koffie.

In Mostar worden de meesten gecremeerd door de vijand, ter-

wijl ze liever een jaar of veertig later door hun eigen familie begraven hadden willen worden.

In Nederland wordt het laatste afscheid steeds persoonlijker. Een vriend van mij kan smakelijk vertellen over de meest folkloristische aidsbegravenissen. De ene keer moet hij met een vuurpijl (symbool) zwaaien, de andere keer met een takje groen (ook symbool), weer een andere keer huppelt een abstracte danseres een macrobiotisch dansje om de kist en de keer daarop moet hij champagne drinken aan de groeve onder de uitroep: 'Dag Karel, dag jongen!' Het is voor hem telkens weer een uiterst avontuurlijk uitje en zo gauw hij thuis is doet hij mij telefonisch verslag van de curieuze circus-acts die hij nu weer gezien heeft. En ik moet zeggen: smakelijke verhalen, goed gekruid. De ene crematie is nog bonter dan de andere en sommige mensen worden kleurrijker begraven dan ze ooit geleefd hebben. De meest grijze Opel Kadettjes nemen afscheid als een Bentley. Tijdens het kijken naar het programma dwaalde ik af naar mijn eigen dood. Hoe wil ik het eigenlijk? Moet mijn as uitgestrooid worden boven het woeste Emmeloord? Wil ik gecremeerd worden in het exotische Lelystad? Of wil ik begraven worden in een duinpan vlak bij Bloemendaal omdat ik het daar een keer in de sneeuw met mijn vrouw heb gedaan? Ik weet het niet en eerlijk gezegd interesseert het me ook niet. Het enige dat ik heb gemaakt is een lijstje met mensen die niet mogen speechen. Want ik verdenk een paar vage kennissen dat ze van de gelegenheid gebruik zullen maken en ongevraagd achter de kathedraal kruipen om wat afgekloven clichés uit een of ander citatenboekje over me uit te strooien en die kans gun ik ze niet. Geen woord. Brahms, Rachmaninov, Saint-Saëns en Elgar, maar verder geen lettergreep. Ik heb zelf al genoeg geluld. Vijf jaar geleden werd een vriend van mij gecremeerd en stond de personeels-

chef van de zaak waar hij gewerkt had zo lang te ouwehoeren dat op een gegeven moment de kist openging en er een urn uit kwam die riep: 'Ik weet niet hoe het met jullie is, maar ik ben al klaar.'

Koerier

Als er een envelop van het ene reclamebureau naar het andere moet of als een fotograaf een spoeddia moet afleveren bij een lithograaf dan wordt er een koerier gebeld. Dat is een man met als enige diploma een rijbewijs en hij garandeert dat de envelop of dia binnen de meest onmogelijke tijd op de plaats van bestemming komt. Dat houdt in dat er een heel snel Renaultje over de gracht scheurt en midden op het wegdek parkeert. Uit het turbo gespoten autootje komt een man (meestal met een staartje), gaat naar binnen bij de desbetreffende studio, blijft minstens twee koppen koffie hangen en heeft daarmee zo veel tijd verloren dat hij op zijn achterwielen wegsteigert om op tijd bij de klant te zijn. Uit de auto komt een hoop mobilifoongepiep en het klinkt allemaal op een toon alsof er uitsluitend donornieren worden vervoerd en dat het leven van de wachtende patiënt aan een zijden draadje hangt. Voor hij van de gracht wegstuift heeft hij nog even het middelvingertje opgestoken naar de geïrriteerde file achter hem. Daarna neemt hij trambanen, stoepranden, kinderspeelplaatsen, plantsoentjes, rode stoplichten en als er een file op het Damrak staat rijdt hij gewoon over de benedenverdieping van De Bijenkorf.

Nu heb ik het over een envelop die de stad *uit* moet. Dus die wordt met een autootje vervoerd. Het wagentje schiet de

Coentunnel in, rijdt tegen het plafond omdat dat sneller gaat, brult met zijn groot licht iedereen van de linkerbaan, snijdt alles wat langzamer dan honderdvijftig rijdt de vangrail in, springt bij een afslag van het talud af, giert zich over een industrieterrein en stopt piepend voor de desk van de Randstad Uitzendtrut van een of andere drukkerij en is zo onder de indruk van haar hoge Veronica-gehalte dat hij veel te lang koffie bij haar lebbert. Daardoor komt hij in tijdnood en met bloedspoed giert hij terug naar de stad.

Als de envelop binnen de stad bezorgd moet worden gaat hij per brommer. Dan komt er een gozer die zijn acné verstopt heeft onder zijn integraalhelm en die een weddenschap met een chauffeur van een van de autootjes heeft dat hij het op zijn brommer sneller kan. En dat lukt ook wel. De brommer rijdt uitsluitend over de stoep, brult bejaarden portieken in, vloekt, schreeuwt, rijdt af en toe op de bovenleiding van de tram, springt regelmatig via twee woonboten over de Prinsengracht, veegt de kleine steegjes tussen de grachten mensenvrij en wint de weddenschap met glans.

Afgelopen woensdag verliet ik met mijn kinderen de sigarenwinkel op de hoek en kon nog net op tijd mijn zoon voor zo'n koerier wegtrekken. De op de stoep rijdende helm raakte uit balans en kwam half ten val. Hij liet de brommer met draaiende motor liggen, deed zijn helm af en vroeg op zwaar Amsterdamse toon of ik godverdegodver geen ogen achter die iets te kleine teringtelevisiebril had en of-ie ze anders effe open moest rammen. Ik deed een voorzichtige poging om de puber te melden dat ik op de stoep liep en eigenlijk nog in het halletje van de sigarenwinkel stond en dat...

Zinloos. Ik kon kiezen tussen excuses of een ongelofelijke peut tussen mijn ogen. Ik koos voor het laatste en daar was pukkelkoning weer te slap voor. Hij bleef zo lang schelden dat

ik me op een gegeven moment afvroeg waarom hij net zo'n haast had en ik vertelde de F-sider dat, als hij zo door zou schreeuwen, hij zo laat zou zijn dat het zeker twee mensenlevens ging kosten. Het incident eindigde met een boel herrie en ordinair geroep, en met een 'de volgende keer maak ik je helemaal dood' nam hij afscheid van mij en mijn kroost.

Dit stukje is een schreeuw van een binnenstadbewoner en bestemd voor alle reclamebureaus, grafisch ontwerpers, stilistes, fotografen, advertentie-afdelingen en ander volk dat zich in deze branche ophoudt. Vertel aan de dombo die voor koerier speelt dat een advertentie minder waard is dan een kinderleven en dat het niet erg is als we een dag zonder Omo Powercommercial of maandverband-met-vleugeltjesadvertentie leven. Sterker nog: het is aangenamer zonder dat stompzinnige gelul.

En vertel ook even dat een kinderhoofdje een type straatklinker is en dat hij dat niet letterlijk moet nemen. Maar mocht binnenkort toch mijn zoon van drie worden geschept door het gajes van de pakketjesmaffia dan bel ik geen ambulance, maar een koerier. Misschien redt hij het dan nog.

Ruudjes

Bij ons in de buurt zit een drietal pensions voor dak- en thuislozen en dit houdt in dat het percentage kachelende mannen met een pilsje in de hand hoog is. Wij thuis houden erg van de zuipende schreeuwerds die op de bank voor de groenteman oeverloze discussies houden. Binnen twee zinnen is iedereen het gespreksonderwerp kwijt, maar het gelul gaat op luide toon uren door. Halve liter Heineken erbij en maar zuipschuiten. Heerlijk. Persoonlijk ben ik erg gek op de oude bokser met de platte neus, die mij minstens drie keer per dag uitdaagt om te vechten en schijnboksend om mij heen draait. Ook heb ik een zwak voor de man met één arm, die zijn fles op het stompje van zijn elleboog draagt en het gerstenat op verbluffende wijze naar zijn mond brengt. Het lijkt wel circus. Hij foetert werkelijk iedereen uit voor alles wat mooi en lelijk is, komt op het meest onverwachte moment achter de haringstal vandaan en schreeuwt je bijna de gracht in. De hele buurt kent hem en geeft geen antwoord, maar je ziet nog wel eens een groepje creditcardteven uit Emmeloord angstig uit elkaar stuiven omdat hij scheldend en stinkend voor hen springt.

Als ze om twaalf uur 's nachts niet binnen zijn gaat de deur van het pension op slot en moeten ze de nacht buiten doorbrengen. In de winter is dat koud, maar 's zomers mogen ze graag opblijven. Zuipen is leuker dan slapen. Ze zitten dan

vaak bij mij aan de overkant in de schaduw van de Amstelkerk en als de wind onze kant op staat, flardt hun gesprek mijn werkkamer binnen. Hoogtepunt is dan de volledig doorge-dronken zatlap die om vijf uur 's morgens meldt: 'Ik heb altijd gelijk.'

Afgelopen week vertelde de krant mij dat het afgelopen moet zijn. Er is een openbaar drinkverbod ingesteld omdat de grachtengordel te veel last heeft van de voddenbalen. Ik las het woord 'opdringerig' en de term 'exhibitionistisch gedrag'. De overlast wordt de zwaar gehypotheekte yuppen te groot en met geld en goede relaties kom je een heel eind op het stad-huis. Er gaan 's nachts ook al geen vliegtuigen meer over de gordel omdat de elite daar wakker van werd. Nu suizen de jumbo's weer lekker over de Bijlmer. Illegalen durven toch niet te klagen. Interessant.

Dat er nu een drinkverbod is ingesteld vind ik persoonlijk jammer. Vooral omdat niemand last heeft van de innemers. Een beetje lawaai en ze pissen wel eens tegen je auto, maar volgens mij hoort dat bij het leven in een grote stad.

Wie zijn die drinkebroers?

De meesten waren doodnormale, doordeweekse huisvaders met een vaste baan, vrouw, huis en auto van de zaak.

Hoe word je zwerver?

Op een dag gaat het mis. Ze verliezen een geliefde aan de dood of een scheiding, ze gaan failliet na wat veel hooi op hun vork of ze wonen in een te duur huis of ze redden het ellebo-geengevecht binnen de zaak niet of... en dan is de stap naar het dakloze zwerven vaak kleiner dan je denkt.

En nu?

Drinkverbod of geen drinkverbod. De echte lap blijft zuipen. Over tien jaar ontwaar ik in de kluwen zuipers een veertiger met bijeengeklit rastahaar en een man van tegen de zeventig

met een hele zware baard. Ik herken de twee Ruudjes. Ze hangen en zingen tegen elkaar aan. Mijn dochter is dan vijftien en vraagt of het waar is dat dat ooit twee bekende Nederlanders waren. Ik zal het moeten bevestigen. De een was een voetballer met principes op het gebied van racisme, was solidair met Mandela, maar tekende een contract met een man die heulde met de neofascisten. Hij raakte daardoor zo in de war dat hij huilend het trainingskamp van het Nederlands elftal verliet en daarna is gaan dolen.

En die ander?

Die was ooit premier, maar werd verpletterend weggehoond door de kiezers, wilde toen iets in Europa, werd uitgelachen door de echte staatsmannen, was niet rijk genoeg voor de lobby en werd verslagen door een tweederangs Belg.

Wat zingen ze?

De een zingt 'We zwaaien met zijn allen naar Milaan' en de ander 'We zwaaien met zijn allen naar Dehaene'.

Lief hè?

Hitte

Ons huis heeft een voortuin. Nou voortuin? Een bestraat strookje van drie bij één meter met een hekje ervoor. Achter dat hekje staan onze fietsen.

Meer is er niet over te zeggen.

Afgelopen maandagochtend liep ik aan de overkant van de Prinsengracht en zag vier agenten bij mijn huis. Eentje had zich in de voortuin tussen de fietsen gewurmd en de drie anderen stonden bij het hek. Er was dus echt iets aan de hand. Vier agenten in deze tijd van personeelstekort wil toch wel wat zeggen. Ik dacht aan mijn onbetaalde parkeerboetes, snelheidsbonnen en belastingschulden, maar kon niets schokkends ontdekken. In elk geval geen bedrag dat het waard is om een volledig arrestatieteam op me af te sturen.

Misschien was er wel iets verschrikkelijks met een van de kinderen gebeurd. Als een kind overleden is komen ze dat altijd aan de deur vertellen. Wie was er wijlen? Mijn zoontje was met school naar het zwembad en was natuurlijk verzopen op het moment dat de juf aan haar bloedstollend lekkere weekend stond te denken. Of was het mijn dochter? Die was misschien wel levend begraven door een zootje sadopeuters die pas tot hun agressieve daad komen als het kwik boven de dertig graden komt. Of nog erger: wie weet waren én mijn vrouw én mijn kinderen op het Frederiksplein geschept door een au-

toetje van een koeriersdienst en was ik nu een kinderloze weduwnaar met alleen nog een goudvis in een kom troebel water.

Ik voelde toch wat kippenvel rond mijn hart en spoedde mij over de brug om de agenten te vragen wat er aan de hand was.

‘Uw fiets stond niet op slot,’ was het verbijsterende antwoord.

‘Pardon?’

‘Uw fiets stond niet op slot, die hebben wij even op slot gezet en hier heeft u de sleuteltjes.’

‘En als ik het niet gezien had, hoe had ik dan kunnen weten dat u de sleuteltjes had?’

‘We hebben een briefje op de fiets achtergelaten.’

Ik nam, te verbaasd om wat dan ook terug te zeggen, de sleuteltjes in ontvangst, liep naar de fiets en vond het briefje met de volgende tekst:

Mevrouw/Meneer

Uw fiets stond niet op slot.

Fiets op slot gezet.

Sleutels af te halen op bureau Prinsengracht 1109.

Simone de Wit

Surveillant van politie

Stamnr 15742

Op hetzelfde moment denderde een vrachtwagen met vierhonderd kilo heroïne door de Zeeburgertunnel, via de IJtunnel werden achthonderd pakjes van twee kilo onversneden coke de stad binnen gebracht, via de Coentunnel reed net een trailer met gestolen antiek en curiosa richting de Zwarte Markt van Beverwijk en op de Gooiseweg had een oplegger met gejatte BMW's en Golfjes haast om naar Polen te komen.

In barretje Hilton worden doorlopend de IRT-waardige zaken geregeld, de halve effectenwereld handelt zich rijk met voorkennis, onroerendgoedgajes koopt van corrupte ambte-

naren vergunningen om de binnenstad te verkrachten met de verschrikkelijkste appartementencomplexen en mevrouw Van 't Hek vergeet wel eens haar fiets op slot te zetten. In haar eigen tuintje. Een oud barrel met twee kinderzitjes. En om dat laatste geval staan vier agenten.

Even later schreeuwde mijn vrouw door het huis: 'Wie heeft godverdomme mijn fiets op slot gezet?!'

'De politie,' lachte ik minzaam.

'Blijf toch met je poten van mijn fiets af! Ik moest alleen maar even wat pakken!'

'Echt waar, vier agenten.'

'Het wordt tijd dat je weer gewoon gaat werken en blijf in elk geval een tijdje uit de zon!'

Gordelleed

Politie aan de deur. Waterpolitie om precies te zijn. Of het bootje met registratienummer x 73142 van mij is? Dat kan best.

‘En waar ligt uw bootje?’

‘Waar het altijd ligt. In de Reguliersgracht.’

‘Dat denkt u, maar het is gestolen en wij hebben het inmiddels gevonden. Uw bootje ligt op dit moment achter een woonhuis aan de Weteringschans, vlak naast Paradiso.’

De agent en ik erheen. En inderdaad. Daar lag een boot, maar niet de mijne.

‘Maar u heeft toch registratienummer x 73142?’

‘Dat zal wel, maar dit is niet mijn bootje.’

‘Toch moet het uw bootje zijn. U bent toch meneer Van ’t Hek?’

‘Dat ben ik.’

‘Dan is dit uw bootje.’

‘Maar het is mijn bootje echt niet. Ik weet toch wel hoe mijn eigen bootje eruitziet.’

‘Waar is uw bootje dan?’

‘Ik denk gewoon op zijn plek. In de Reguliersgracht. Gisteravond lag het daar nog.’

‘Dan gaan we naar de Reguliersgracht. Waar is die precies?’

‘U bent toch van de waterpolitie?’

‘Ja, maar ik kom uit Castricum.’

Met mijn bootje was niets aan de hand. Het lag prachtig te blinken in de zon, het slot was puntgaaf en ik zag dat er niet mee was gevaren.

‘Een raar verhaal, meneer Van ’t Hek.’

‘Inderdaad agent, een raar verhaal.’

‘Wilt u mij een plezier doen en toch even in het bootje kijken of u niets mist?’

Ik stapte aan boord, keek in de kleine kajuit, zag dat daar twee jongens lagen te slapen en meldde dit aan de Castricumse bromsnor.

‘U kent die jongens niet?’

‘Nee, ik ken die jongens niet.’

‘Dan zijn dat insluipers.’

De twee, vriendelijke gozers van een jaar of twintig, waren inmiddels wakker en vroegen zich af wat we kwamen doen.

‘U slaapt hier in mijn bootje.’

‘Maar dat mocht van de eigenaar!’

‘Ik ben de eigenaar...’

‘O, vannacht in het café kregen we deze slaappleaats aangeboden. We hebben dertig gulden per persoon betaald.’

‘Dat is veel geld.’

‘Ja, maar goedkoper dan een hotel.’

‘Dat is waar.’

De mannen werden mee naar het bureau genomen en ik liep lacherig naar huis.

Later belde de agent om te vertellen dat de boot aan de Weteringschans aan een ander toebehoorde.

‘Waarom dacht u dan dat hij van mij was?’

‘Ik had op de lijst van vorig jaar gekeken en toen had uw bootje registratienummer x 73142. Vandaar.’

‘En die twee aardige jongens?’

‘Die hebben we na verhoor vrijgelaten. Ze waren geheel te goeder trouw.’

‘Tot ziens agent.’

‘Tot ziens.’

Sinds die dag ben ik vrolijker dan ooit. Er loopt dus een of andere slimmerik bij ons in de buurt en die verhuurt het varend tuig van de gordelyuppen voor zes joetjes per nacht. Er liggen wel tachtig bootjes in de Reguliersgracht. Achtenveertighonderd gulden schoon in het handje. Heerlijk. Wat een zomer.